

Bir yılın daha sonuna geldik. Öyle bir yıl ki dünyanın geleceğini kısaltan, canlıların yaşam hakkını ortadan kaldıran ve egemenler dışındaki milyarlarca insana sistematik olarak mutsuzluk, umutsuzluk yaşatan bir yıl oldu 2023. Meteorolojik olarak da dünya tarihinin en sıcak yılı. Doğa olaylarının felaketlere, küresel ısınmanın kaynamaya dönüşmesi, aklıktan ölen çoğu çocuk binlerce insan, savaşlar, susuzluktan ölen hayvanlar, evini, yurdunu terk etmek zorunda bırakılan yüzbinlerce insan ve onların hayatta kalma mücadelesindeki dramları. Listeyi daha da uzatmak mümkün. Bununla birlikte, Ekim ayının ilk haftasından itibaren Orta Doğu halklarına yapılanlar, yüreğinde bir parça "insanlık" kalanlarımızı bile, insanlığından utanır hale getirdi. İsrail'in, Hamas'ın 7 Ekim 2023 gecesi sivilleri hedef alan saldırısını gerekçe göstererek başlattığı "soykırım" ve daha fazla "işgal"i hedefleyen "haydut devlet" tutumu devam ediyor.

Bununla birlikte, ABD başta olmak üzere, Batılı devletler "dünyanın sahibi biziz" üslubu ile bir yandan yaşananları normalleştirmeye çalışırken, diğer yandan "yeni Orta Doğu"nun nasıl oluşturulacağını mesajlarını içeren siyasi desteklerini hiçbir tereddüde yer vermeksizin sürdürüyor. Türkiye ise son yıllarda yaşanan uluslararası krizlerde almak istediği ancak bir türlü başaramadığı "arabuluculuk" rolünü bu sefer de üstlenemeyeceğini fark edince, özellikle ülke içine yönelik olarak Hamas yanlısı bir dille İsrail'e karşı hakaretler içeren söylemleriyle sahnedeki yerini aldı. Ancak, kısa bir süre içinde İsrail'e mühimmat dâhil lojistik desteğin büyük bölümünün Türkiye'den sağlandığını gösteren belgeler ortaya çıktı. Hükümet yetkilileri yanıtladılar; "biz yardım etmiyoruz, şirketlerin ticari ilişkisi, müdahale edemeyiz!"

Kendi halklarına farklı tutum içinde olduklarının propagandasını yap-salar da benzerleri, haydut devleti

desteklemeye devam ediyor. Filistin halkına yönelik soykırım, Orta Doğu'da gerçekleştirilebilecek "barış" için sanki bir ön koşul olarak kabul edilmiş gibi düzeyi her geçen gün daha da vahşileşerek uygulanıyor. Öyle ki İsrail'e ait iş makineleri Kemal Advan Hastanesi bahçesinde yaralı ve hastaların tedavi ve barınması için kurulan çadırları içindekilerle birlikte, yaralı ve hasta insanları çadırın birer parçasıymış gibi, ezerek katletti. Diri diri toprağa gömdü. Beraberinde, insani yardımları engelleyerek bölgeyi elektriksiz, susuz bir hale getirip hayatta kalanların soğuktan, aklıktan ve susuzluktan ölmesinin koşullarını hazırlıyor. Öte yandan, bazı ülkeler İsrail Devleti'ni protesto eden eylemleri yasaklayıp, eylemcilere saldırırken, Türkiye'de ise devletin neredeyse bütün olanaklarıyla gerçekleştirilen Siyonizm karşıtı eylemlere tanık oluyoruz. Ancak, "şirketlerin" İsrail'le ticari ilişkileri bu eylemlerin konusu olmaktan azade tutuluyor. Protestocu gruplar, ilginç bir şekilde bu konuya değin(e)miyor.

Hamas'ın İsrail'e saldırısı ve sonrasında İsrail devleti tarafından başlatılan "katliamda" bugüne kadar 20 binden fazla ölüm gerçekleştirildiği tahmin ediliyor. Ölümlerden yaklaşık yedi bin kadının da yarıntılar altında kaldığı, ulaşılamadığı-kayıp bilgisi ilgili kuruluşlar tarafından paylaşılıyor. Ancak, bölgedeki Filistinlilerle birlikte, açlığa mahkûm edilen sokak hayvanlarının bu cesetlere "besin kaynağı" olarak ulaştığı da bölgeden gelen bilgiler arasında yer alıyor. Ezizet, ölü bedenler üzerinden de ara verilmeksizin devam ediyor. Suriye, Sudan ve Ukrayna'dan sonra Gazze'de de benzer bir durum yaşanıyor. Maalesef öncekiler gibi sonuncusunda da işlenen savaş suçları benzer bir biçimde cezasız kalacak. Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği ve Arap ülkelerinin pasif/aktif katılımıyla devam etmekte

olan katliam, İsrail ordusu tarafından hastanelerin, sağlık kuruluşlarının sağlık emekçileri, hasta ve yaralılarla birlikte, doğrudan-"meşru" hedef haline getirildiği, yanı sıra, sivil ölümlerinin de savaşın "ikincil-dolaylı" hasarı-sonucu kabul edildiği bir uygulamaya dönüştürüldü. Kendi hukuklarına bile uyma geçreği duymayan onlarca haydut devlet, pervasızca birlikte davranmaya devam ediyor. Yalnızca bir avuç insanın ortak çıkarı için milyarlarca insanın ve dünyanın ortak kayıplarını göze alabiliyor. Bu yıl henüz bitmeden uluslararası hukuk da söz de bitti-bitirildi.

Böylesi bir dönemde milyarların ve onların sesi olanların yılmadan insanın, tüm canlıların ve dünyanın geleceği için dayanışma içinde olmaya, çaba göstermeye ve etkili ortak mücadeleyi hemen her alanda örgütlemelerine yönelik gereksinim daha da artıyor. O nedenle sağlığı, sağlık hakkını ve bunu sağlayabilmenin koşullarını yeniden gündem yapabilmek de bizler için öncelikli hedeflerden birisi haline geldi. DSÖ, 1948 yılında kuruluşuyla birlikte, içeriğinde yalnızca negatif göstergelerin (ölüm, hastalık vb.) olmaması ile yetinmeyip pozitif göstergelerin varlığı üzerinden bir sağlık tanımı yapmayı başarmıştı. "Sağlık, yalnızca hastalık ve sakatlıkların olmaması değil, bedensel, zihinsel ve sosyal yönden tam bir iyilik halidir" şeklinde gerçekleştirdiği bu tanım, dönemin ekonomik, toplumsal ve siyasal koşul ve özellikleriyle de birleşince, DSÖ dünya genelinde halkların sağlığının, sağlık hizmetlerine ulaşabilmesinin önemli gündem başlıklarından birisi olmasını sağladı. Sağladı ancak, "tam iyilik hali"nin ne olduğuna ilişkin herhangi bir kaynağa söz konusu çalışmalar kapsamında yer veril(e)medi. Bugüne kadar da DSÖ tarafında, hem "tam iyilik hali" hem de buna nasıl ulaşılacağına ve gerekli olan koşullara yönelik net ve ortaklaştırılmış herhangi bir bilgi söz konusu değil.

Oysa, insanlık tarihi boyunca yaşananlara, gözlemlere ve bilimsel bilgiye dayalı olarak sağlıklı bir toplum için eşitlik, özgürlük ve barışın olmazsa olmaz bir ön koşul olduğunu biliyoruz. Beraberine, sağlık hizmetlerinden önce yeterli ve dengeli beslenme, sağlıklı barınma, içme ve kullanma suyu, çevre, eğitim, çalışma-üretim vb. başlıkların varlığının toplumun tüm üyeleri için sağlanan, ulaşılabilen ve kullanılabilen bir hak olması da bir başka koşullar kümesini oluşturuyor. Bütün bunlar, bizleri sağlıklı olma halinin kişisel bir durum değil, toplumsal yaşantının bir sonucu-ürünü olduğu sonucuna ulaştırıyor. Aynı zamanda, sağlıklı olma halinin de statik değil, dinamik bir içeriğe sahip olduğu bilgisine de. Çünkü bilgi düzeyi artıkça, teknoloji geliştikçe bunların insana ve sağlığına, yaşam koşullarına olumlu katkısı için olanaklar da her geçen gün artıyor. Tabii ki artan olanaklardan kim(ler)in yararlanabileceğini toplumsal yaşantı belirliyor. Bu nedenle, yaşamın bir süreç olduğu, dinamizm içerdiği dikkate alındığında "sağlık, bir tanım olarak değil de kavram olarak ele alınmalıdır" konusundaki önerimizi yirmi yılı aşan bir zamandır geliştirerek sürdürüyoruz: "Sağlık; soyut ve somut pek çok ürünün yaratıcısı olan insanın, toplumun üyeleriyle kolektif içinde ve her bir üyenin gereksiniminin karşılanması için sonuçta eşitliği hedefleyecek biçimde örgütlenerek ve doğanın talanını ve metalaşmasını engelleyerek üretebilmesi, biyolojik ve zihinsel bütünlüğünün patriarkanın olmadığı toplumsal örgütlülük ve üretim süreciyle birlikte korunması ve geliştirilmesidir." Böylesi bir içerikteki sağlık hakkı mücadelesi için bir araya gelme çabası ve kazanılabildiğinde insanlığın "sağlıklı toplum ve kişi" hedefine ulaşabileceği konusunda herhangi bir şüphe taşımıyoruz.

Yetmişli yıllarda tıp dergilerinde bulaşıcı hastalıkların neredeyse sonlanmak üzere olduğu, artık kronik hastalıkların tedavisine yönelik daha kapsamlı hazırlıklar yapılması için çağrı içeren birçok makale yayımlanmasının ardından hastane yapılarından teknolojiye sağlık hizmetlerinin yapılmasında ve

sunumunda önemli değişikliklere tanık olduk. Bununla birlikte, kapitalizmin yapısal krizine karşı eş zamanlı olarak uygulamaya konan neoliberal politikalarla birlikte, üretim araçlarının mülkiyetini ve finans kapital alanını ellerinde tutanlar kârın ve rantın maksimizasyonu hedefiyle ucuz hammadde, enerji ve kentleşme alanlarına ulaşmak için daha önceden tanık olunmamış bir yaygınlık ve kapsamda doğanın tahribatını, talanını ve yağmasını gerçekleştirmeye başladı. Zaman içinde sanayi sektörünün yanı sıra, hizmet sektöründe de uygulanmaya başlanan neoliberal politikalar nedeniyle ortaya çıkan irili ufaklı krizler, 21. yüzyılın ilk yıllarıyla birlikte, "yaşamın krizi"ni de beraberinde yarattı. İnsanın insan, hayvanın hayvan, bitkinin bitki, böceğin böcek vb. gibi yaşamasının neredeyse olanağının kalmadığı bir dünyada yeniden gündeme gelen bulaşıcı hastalıklar; zoonozların insan topluluklarında da salgınlar yapabilemesi ve pandemi boyutuna ulaşabilmesiyle yeniden tarih sahnesindeki yerini aldı. Ve 21. yüzyılın henüz birinci çeyreği tamamlanmadan "pandemiler çağı" olarak adlandırılmasına neden oldu. Pandemiler, günümüzde ve emperyalist-kapitalist sistem bu biçimiyle devam ederse gelecekte savaşların yanı sıra, nüfusu kitlesel bir biçimde azaltmanın aracı haline gelecek görünüyor.

Ankara 31. Asliye Hukuk Mahkemesi, hiçbir duruşmada bulunmayan savcının davanamesine uyarak, 30 Kasım 2023 tarihinde Türk Tabipleri Birliği Merkez Konseyi (TTB-MK)'nin görevden alınmasına karar verdi. TTB-MK de 6 Aralık 2023 tarihinde hekimlere yönelik olarak yayımladığı mektubunda yer verdiği "*Bugün toplumun ve hekimlerin önüne çıkan yol ayrımı mesleki özerklik ve iktidarların çıkarlarına teslim olma arasındadır; liyakat ve haksızlık arasındadır; bilim ve yobazlık arasındadır; demokratik bir toplumla despotizm arasındadır. Onlar için aslanan kimin yargılandığı ve ne söylediği değil; hekimlerin susması, örgütümüzün özerkliğinin elinden alınması, onların ihtiyaç duyduklarını söylemesi, çıkarları için çalışan bir yer olmasıdır.*

Türk Tabipleri Birliği hekimlerin ve toplumun verdiği sorumluluğu ancak onların devralacağı mücadele kültürünün bilincindedir. Buna sahip çıkacağımızı bir kez daha ifade ediyoruz. Merkez Konseyi olarak örgütümüzün özerkliğini hiçbir muktedir devretmeyeceğiz. Toplum güçlü kılan, aynı şeyleri söyleten zorbalıklar değil, kimsenin zorba olmasına izin vermeyen ortak değerlerdir. ... Bizleri susturacağını zannedenlere bir not: "Umudumuza, inancımıza ve dayanışmamıza bir kez daha yenileceksiniz." mesajıyla yaşananların anlamını açıklarken beraberinde mücadelenin kararlılıkla devam ettiğini de belirtmiş oldu.

TTB tarihinde bir ilk olan bu durum; Hatay milletvekili tutuklu Can Atalay'ın dosyası üzerinden Yargıtay 3. Ceza Dairesi aracılığıyla başlatılan ve Cumhurbaşkanlığı tarafından da açıkça destek verilen "Anayasa Darbesi"nin devamı olarak görülmeli ve gereği tereddütsüz bir biçimde yapılmalıdır. Dünyanın, ülkenin böylesi bir döneminde "amasız, fakatsız" olarak, öncelikle EDTTB üyelerinin, tabip odası yöneticilerinin buldukları birimlerden başlayarak birlikte mücadeleyi örmek, hekimlerin yanında, diğer sağlık emekçileri ve hastalarıyla da dayanışarak mücadeleyi büyütme dışında başka bir seçenek yalnızca "teslimiyet" olarak görünüyor. Çünkü, bugünün Türkiye'sinde TTB'ye sahip çıkmak hekimliğe, insanlığımıza, halkın sağlığına, ülkenin aydınlık geleceğine sahip çıkmak anlamına geliyor.

Bu yıl son sayısında Melike Yavuz ve Murat Civaner arkadaşlarımızın hazırladığı "COVID-19 Pandemisi Sürecinde Bilim Etiği" başlıklı dosyamızın yanı sıra önceki sayımızda paylaştığımız Deprem dosyamızın kalan yazılarını ve farklı konulardaki üç makaleyi de sizlere iletiyoruz.

Her şeye yeteceğini bilerek, yeni yılda içindeki tüm canlılarla birlikte dünyaya sağlık diliyoruz...